

Zbiór Orzeczeń

Sprawy połączone C-38/21, C-47/21 i C-232/21

**VK
przeciwko
BMW Bank GmbH,**

**F.F.
przeciwko
C. Bank AG**

**CR i in.
przeciwko
Volkswagen Bank GmbH
i
Audi Bank**

(wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym złożone przez Landgericht Ravensburg)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 21 grudnia 2023 r.

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Umowa leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Dyrektywa 2008/48/WE – Artykuł 2 ust. 2 lit. d) – Pojęcie „umowy leasingu bez obowiązku wykupu przedmiotu umowy” – Dyrektywa 2002/65/WE – Artykuł 1 ust. 1 i art. 2 lit. b) – Pojęcie „umowy o świadczenie usług finansowych” – Dyrektywa 2011/83/UE – Artykuł 2 pkt 6 i art. 3 ust. 1 – Pojęcie „umowy o świadczenie usług” – Artykuł 2 pkt 7 – Pojęcie „umowy zawieranej na odległość” – Artykuł 2 pkt 8 – Pojęcie „umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa” – Artykuł 16 lit. l) – Wyjątek od prawa do odstąpienia od umowy w odniesieniu do świadczenia usług w zakresie najmu samochodów – Umowa o kredyt przeznaczony na zakup pojazdu samochodowego – Dyrektywa 2008/48 – Artykuł 10 ust. 2 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Domniemanie dopełnienia obowiązku udzielenia informacji w przypadku skorzystania z określonego prawem wzorca informacji – Brak bezpośredniego skutku horyzontalnego dyrektywy – Artykuł 14 ust. 1 – Prawo do odstąpienia od umowy – Rozpoczęcie biegu terminu na odstąpienie od umowy w przypadku niepełnych lub nieprawidłowych informacji – Wykonanie prawa do odstąpienia od umowy stanowiące nadużycie – Prekluzja w odniesieniu do prawa do odstąpienia od umowy – Obowiązek uprzedniego zwrotu pojazdu w razie skorzystania z prawa do odstąpienia od umowy o kredyt wiązany

1. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Sprzedaż usług finansowych na odległość – Dyrektywa 2002/65 – Zakres stosowania – Umowa leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Wyłączenie*

[dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: 2002/65, art. 1 ust. 1, art. 2 lit. b); 2008/48, art. 2 ust. 2 lit. d)]

(zob. pkt 131–135, 137–151, 156, pkt 1 sentencji)

2. *Ochrona konsumentów – Umowy zawierane z konsumentami – Dyrektywa 2011/83 – Umowa o świadczenie usług – Pojęcie – Umowa leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Włączenie*
(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83, art. 2 pkt 6, art. 3 ust. 1)

(zob. pkt 153–156, pkt 1 sentencji)

3. *Ochrona konsumentów – Umowy zawierane z konsumentami – Dyrektywa 2011/83 – Umowa zawierana na odległość – Pojęcie – Umowa o świadczenie usług dotycząca leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Umowa zawarta dzięki technice porozumiewania się na odległość – Etap negocjacji umowy przy jednoczesnej fizycznej obecności konsumenta i pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy – Dochowanie przez przedsiębiorcę spoczywającego na nim obowiązku udzielenia informacji – Wyłączenie*
(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83, art. 2 pkt 7)

(zob. pkt 164–167, 170–173, pkt 2 sentencji)

4. *Ochrona konsumentów – Umowy zawierane z konsumentami – Dyrektywa 2011/83 – Umowa zawierana poza lokalem przedsiębiorstwa – Pojęcie – Umowa o świadczenie usług dotycząca leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Umowa zawarta dzięki technice porozumiewania się na odległość – Fizyczna obecność konsumenta w lokalu przedsiębiorstwa pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy, lecz aktywnego w innej dziedzinie niż ten przedsiębiorca – Wyłączenie – Przesłanki*
[dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83, art. 2 pkt 8 lit. a)]

(zob. pkt 177–183, pkt 3 sentencji)

5. *Ochrona konsumentów – Umowy zawierane z konsumentami – Dyrektywa 2011/83 – Prawo do odstąpienia od umowy – Wyjątki – Świadczenie usług najmu samochodów, w odniesieniu do których umowa przewiduje konkretny dzień lub okres świadczenia usługi – Umowa o świadczenie usług dotycząca leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Główny przedmiot – Użytkowanie pojazdu przez konsumenta przez dany okres świadczenia usługi w zamian za zapłatę określonej kwoty pieniędzy – Włączenie*
[dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83, art. 16 lit. l)]

(zob. pkt 190–202, pkt 4 sentencji)

6. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Prawo do odstąpienia od umowy – Uregulowanie krajowe ustanawiające domniemanie ustawowe dochowania*

obowiązku poinformowania konsumenta o tym prawie poprzez odesłanie do wzorca ustawowego w tym zakresie – Niedopuszczalność – Obowiązek sądu krajowego rozpoznającego spór, którego stronami są wyłącznie jednostki, odstąpienia od stosowania, na podstawie samego prawa Unii, takiego uregulowania – Brak – Prawo jednostek do żądania naprawienia szkody wynikającej z niezgodności prawa krajowego z prawem Unii [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2 lit. p)]

(zob. pkt 217, 219, 220, 224–230, pkt 5 sentencji)

7. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Prawo do odstąpienia od umowy – Obowiązek wskazania odsetek należnych w stosunku dziennym mających zastosowanie w razie wykonania przez konsumenta tego prawa– Zakres [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2 lit. p), art. 14 ust. 3 b)]*

(zob. pkt 233–240, pkt 6 sentencji)

8. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Obowiązek wskazania w sposób formalny istotnych informacji dotyczących wszystkich dostępnych konsumentowi pozasądowych postępowań reklamacyjnych lub odwoławczych – Zakres [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2 lit. t)]*

(zob. pkt 243–246, pkt 7 sentencji)

9. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Rekompensata należna w przypadku przedterminowej spłaty – Obowiązek wskazania metody obliczania tej rekompensaty w sposób konkretny i łatwo zrozumiały dla przeciętnego konsumenta – Zakres [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2 lit. r)]*

(zob. pkt 250–256, pkt 8 sentencji)

10. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Otrzymanie przez konsumenta niepełnych lub błędnych informacji – Przesłanka uruchomienia biegu terminu na odstąpienie od umowy – Niepełny lub błędny charakter informacji niemogący wprowadzić konsumenta w błąd co do zakresu jego praw i obowiązków [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2, art. 14 ust. 1 akapit drugi lit. b)]*

(zob. pkt 263–267, pkt 9 sentencji)

11. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Stopa odsetek za opóźnienie – Wskazanie tej stopy w formie konkretnej wartości procentowej oraz opisanie*

mechanizmu jej zmiany – Podanie stopy referencyjnej oraz częstotliwości zmiany owej stopy referencyjnej w odniesieniu do zmiennej stopy odsetek za opóźnienie – Zakres [dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2 lit. l)]

(zob. pkt 269–272, pkt 10 sentencji)

12. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Prawo do odstąpienia od umowy – Wygaśnięcie tego prawa w wyniku wykonania umowy o kredyt w całości (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 14 ust. 1)*

(zob. pkt 275–279, 292, pkt 11 sentencji)

13. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Otrzymanie przez konsumenta niepełnych lub błędnych informacji – Informacje, które wprowadziły konsumenta w błąd co do zakresu jego praw i obowiązków – Brak uruchomienia biegu terminu na odstąpienie od umowy – Wykonanie prawa do odstąpienia od umowy niestanowiące w żaden sposób nadużycia (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2, art. 14 ust. 1)*

(zob. pkt 280–284, 289–293 pkt 11 sentencji)

14. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Otrzymanie przez konsumenta niepełnych lub błędnych informacji – Informacje, które wprowadziły konsumenta w błąd co do zakresu jego praw i obowiązków – Brak uruchomienia biegu terminu na odstąpienie od umowy – Skorzystanie przez konsumenta z prawa do odstąpienia od umowy – Możliwość powołania się przez kredytobiorcę na prekluzję w odniesieniu do tego prawa – Brak – Przesłanki (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 10 ust. 2, 14 ust. 1)*

(zob. pkt 297–300, pkt 12 sentencji)

15. *Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48 – Prawo do odstąpienia od umowy – Skutki odstąpienia od umowy kredytu powiązanej z umową o dostawę towarów – Uregulowanie krajowe przewidujące po stronie konsumenta obowiązek zwrotu przedmiotu finansowanego z kredytu lub wezwania kredytodawcy do odebrania tego przedmiotu – Przyznana kredytodawcy możliwość niezwracania, w momencie zwrotu owego przedmiotu, rat kredytu już uiszczonych przez kredytobiorcę – Niedopuszczalność (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48, art. 3 lit. n), art. 14 ust. 1]*

(zob. pkt 303–308, pkt 13 sentencji)

Streszczenie

Trzy przedmiotowe sprawy połączone wpisują się ramy szeregu sporów między konsumentami a instytucjami finansowymi związanymi z dealerami samochodów w przedmiocie ważności skorzystania przez konsumentów z prawa do odstąpienia od, odpowiednio, umowy leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu (sprawa C-38/21), i kilku umów o kredyt przeznaczony na finansowanie zakupu używanych pojazdów samochodowych (sprawy C-47/21 i C-232/21).

W sprawie C-38/21 VK udał się do lokalu przedsiębiorstwa dealera producenta samochodów marki BMW, gdzie pracownik tego dealera, działając jako pośrednik kredytowy na rzecz BMW Bank GmbH, zaproponował mu leasing pojazdu samochodowego i przedstawił mu poszczególne elementy tego typu umowy, takie jak okres jej obowiązywania, a także kwoty rat miesięcznych. W listopadzie 2018 r. VK, za pośrednictwem technicznego środka porozumiewania się na odległość, zawarł z BMW Bank umowę leasingu dotyczącą pojazdu samochodowego przeznaczonego do użytku prywatnego. Na mocy tej umowy, zawartej na okres 24 miesięcy i opartej na przyznaniu przez BMW Bank kredytu, VK nie miał obowiązku wykupienia pojazdu po upływie okresu jej obowiązywania. W dniu 25 czerwca 2020 r. VK wyraził wolę odstąpienia od umowy leasingu. Uznał on bowiem, że 14-dniowy termin na odstąpienie od umowy przewidziany w prawie krajowym nie rozpoczął jeszcze biegu ze względu na niewystarczający i nieczytelny charakter informacji, które powinny być zostać mu przekazane na mocy tego prawa.

W sprawach C-47/21 i C-232/21 kilku konsumentów zawarło umowy o kredyt w celu sfinansowania zakupu używanych pojazdów samochodowych przeznaczonych do celów prywatnych. Podczas przygotowywania i zawierania tych umów dealerzy samochodowi, u których pojazdy te zostały nabyte, działali jako pośrednicy C. Bank AG (sprawa C-47/21) oraz Volkswagen Bank GmbH i Audi Bank (sprawa C-232/21). Następnie konsumenci ci odstąpili od zawartych umów kredytu, domagając się głównie zwrotu rat uiszczonych do dnia dokonania tego odstąpienia. Zdaniem tych konsumentów 14-dniowy termin na odstąpienie od umowy przewidziany w prawie krajowym nie rozpoczął jeszcze biegu ze względu na to, że informacje dotyczące prawa do odstąpienia oraz inne obowiązkowe informacje nie zostały im należycie przekazane.

W wyroku wydanym w składzie wielkiej izby Trybunał uściślił, w kontekście umowy leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu przedmiotu umowy przez konsumenta, zakres stosowania dyrektyw 2002/65¹, 2008/48² i 2011/83³ w dziedzinie ochrony konsumentów oraz zakres pojęć „umowy o świadczenie usług”, „umowy zawieranej na odległość” i „umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa” w rozumieniu tej ostatniej dyrektywy. Trybunał wypowiedział się ponadto, w kontekście umów o kredyt, w przedmiocie szeregu aspektów spoczywającego na kredytodawcach na mocy dyrektywy 2008/48 obowiązku udzielenia konsumentom informacji dotyczących w szczególności prawa do odstąpienia od umowy i konsekwencji przekazania błędnych lub niepełnych informacji na temat korzystania z tego

¹ Dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniająca dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz.U. 2002, L 271, s. 16).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66).

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. 2011, L 304, s. 64).

prawa. Trybunał zajął się także, nadal w kontekście i na mocy tej samej dyrektywy, kwestią wykonania przez konsumenta prawa do odstąpienia od umowy w sposób stanowiący nadużycie oraz kwestią prekluzji w odniesieniu do wspomnianego prawa.

Ocena Trybunału

W pierwszej kolejności Trybunał zbadał charakter umowy leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu przedmiotu umowy przez konsumenta w świetle dyrektyw 2002/65, 2008/48 i 2011/83.

Co się tyczy, po pierwsze, dyrektywy 2011/83, Trybunał orzekł, że umowa leasingu pojazdu samochodowego charakteryzująca się tym, że ani ta umowa, ani umowa odrębna nie nakładają na konsumenta obowiązku wykupu pojazdu na koniec okresu obowiązywania umowy, wchodzi w zakres stosowania owej dyrektywy jako „umowa o świadczenie usług” w rozumieniu jej art. 2 pkt 6⁴. Pojęcie to jest bowiem zdefiniowane w sposób szeroki i należy je rozumieć jako obejmujące wszystkie umowy, które nie wchodzą w zakres pojęcia „umowy sprzedaży”, przewidzianego w tej samej dyrektywie⁵. W omawianym przypadku umowa leasingu, na mocy której przedsiębiorca zobowiązuje się do udostępnienia konsumentowi pojazdu w zamian za rozłożone na raty płatności bez obowiązku wykupu owego pojazdu na koniec obowiązywania okresu leasingu, nie mieści się w ramach tego ostatniego pojęcia, jako że nie przewiduje przeniesienia własności pojazdu na konsumenta. Wspomniana umowa leasingu nie mieści się również w wykazie umów wyłączonych z zakresu stosowania dyrektywy 2011/83⁶.

Po drugie, Trybunał stwierdził, że taka umowa nie wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2008/48. O ile bowiem owa umowa jest objęta zakresem stosowania pojęcia „leasingu” w rozumieniu tej dyrektywy⁷, o tyle jest ona jednak wyłączona z zakresu stosowania tej dyrektywy, jako że nie przewiduje po stronie konsumenta jakiegokolwiek obowiązku wykupienia przedmiotu umowy na koniec jej obowiązywania.

Po trzecie, jeśli chodzi o dyrektywę 2002/65, Trybunał uznał również, że umowa leasingu pojazdu samochodowego, charakteryzująca się między innymi tym, że ani ta umowa, ani umowa odrębna nie nakładają na konsumenta obowiązku wykupu pojazdu na koniec okresu obowiązywania umowy, nie jest objęta zakresem stosowania tej dyrektywy. Trybunał przypomniał bowiem, że aby podlegać zakresowi stosowania tej dyrektywy, umowa powinna mieć w szczególności za przedmiot świadczenie „usługi finansowej”⁸, takiej jak usługa o charakterze kredytowym. Tymczasem Trybunał zauważył, że choć prawdą jest, że umowa leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu zawiera zarówno element kredytowy, jak i element najmu, to taka umowa nie różni się zasadniczo od umowy długoterminowego najmu pojazdu. Zważywszy że głównym przedmiotem tego typu umowy jest najem tego pojazdu, taka umowa nie może zatem zostać zakwalifikowana jako umowa o świadczenie usług finansowych o charakterze kredytowym.

⁴ Zgodnie z art. 2 pkt 6 dyrektywy 2011/83 pojęcie „umowy o świadczenie usług” oznacza „każdą umowę inną niż umowa sprzedaży, na mocy której przedsiębiorca świadczy lub zobowiązuje się do świadczenia usługi na rzecz konsumenta, a konsument płaci lub zobowiązuje się do zapłacenia jej ceny”.

⁵ Zgodnie z art. 2 pkt 5 dyrektywy 2011/83 pojęcie „umowy sprzedaży” oznacza „każdą umowę, na mocy której przedsiębiorca przenosi lub zobowiązuje się do przeniesienia własności towarów na konsumenta, a konsument płaci lub zobowiązuje się do zapłacenia ich ceny, w tym również każdą umowę, której przedmiotem są zarówno towary, jak i usługi”.

⁶ Przewidzianym w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2011/83.

⁷ W rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2008/48.

⁸ Zgodnie z art. 2 lit. b) dyrektywy 2002/65 „usługa finansowa” oznacza wszelkie usługi o charakterze bankowym, kredytowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, inwestycyjnym lub płatniczym.

W drugiej kolejności, w kontekście wykładni dyrektywy 2011/83 w związku z umową leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu jej przedmiotu przez konsumenta, Trybunał dokonał, po pierwsze, wykładni pojęć „umowy zawieranej na odległość”⁹ i „umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa”¹⁰.

Trybunał uściślił zatem, z jednej strony, że umowa o świadczenie usług zawarta między konsumentem a przedsiębiorcą przy użyciu środków porozumiewania się na odległość, nie może zostać uznana za „umowę zawieraną na odległość”, jeżeli zawarcie umowy zostało poprzedzone etapem negocjacji, który odbył się przy jednoczesnej fizycznej obecności konsumenta i pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy, w toku których ów konsument otrzymał ze strony pośrednika ogół informacji wskazanych w dyrektywie 2011/83¹¹ i mógł zadać temu pośrednikowi pytania dotyczące zamierzonej umowy lub przedstawionej mu oferty celem rozwiania wszelkich wątpliwości co do zakresu jego ewentualnego związania się umową z przedsiębiorcą.

Z drugiej strony Trybunał przyjął, że umowa o świadczenie usług zawarta między konsumentem a przedsiębiorcą nie może zostać uznana za „umowę zawieraną poza lokalem przedsiębiorstwa”, jeżeli na etapie przygotowywania zawarcia umowy za pomocą środków porozumiewania się na odległość konsument udał się do lokalu przedsiębiorstwa pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy do celów negocjowania tej umowy, lecz aktywnego w innej dziedzinie niż ten przedsiębiorca, o ile spełnione zostały dwie przesłanki. Konieczne jest, 1) aby konsument ten mógł, z perspektywy przeciętnego konsumenta, który jest właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny, oczekiwać, udając się do lokalu przedsiębiorstwa tego pośrednika, że ów pośrednik nawiąże z nim kontakt celem negocjowania i zawarcia umowy o świadczenie usług z przedsiębiorcą, a ponadto, 2) by mógł z łatwością zrozumieć, że ów pośrednik działa w imieniu lub na rzecz owego przedsiębiorcy.

Po drugie, analizując wyjątki przewidziane w art. 16 dyrektywy 2011/83, zgodnie z którymi konsumentowi w określonych przypadkach nie przysługuje prawo do odstąpienia od umowy, Trybunał orzekł, że wyjątek od prawa do odstąpienia od umowy przewidziany w tym przepisie w odniesieniu do umów zawieranych na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa objętych zakresem stosowania tej dyrektywy i dotyczący usług najmu samochodów, w odniesieniu do których umowa przewiduje konkretny dzień lub okres świadczenia usługi, jest skuteczny wobec umowy leasingu pojazdu samochodowego zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem¹², o ile główny przedmiot tej umowy polega na umożliwieniu konsumentowi wykorzystania pojazdu przez konkretny okres przewidziany w tej umowie w zamian za regularne wpłaty kwot pieniężnych. W tym względzie Trybunał uściślił, z jednej strony, że termin „konkretny”, do którego odnosi się ten wyjątek, może również obejmować umowy najmu na czas dłuższy, taki jak okres 24 miesięcy w omawianym przypadku, o ile okres ten zostanie sprecyzowany w umowie w sposób dostatecznie jasny. Z drugiej strony Trybunał podkreślił, że w ramach umowy leasingu pojazdu nabytego specjalnie na życzenie konsumenta i zgodnie z podaną przez niego

⁹ Zgodnie z art. 2 pkt 7 dyrektywy 2011/83 pojęcie to obejmuje „każdą umowę zawartą między przedsiębiorcą i konsumentem w ramach zorganizowanego systemu sprzedaży lub świadczenia usług na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności przedsiębiorcy i konsumenta, z wyjątkiem wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie.”

¹⁰ Zgodnie z art. 2 pkt 8 dyrektywy 2011/83 pojęcie to obejmuje „każdą umowę między przedsiębiorcą i konsumentem zawartą przy jednoczesnej fizycznej obecności przedsiębiorcy i konsumenta, w miejscu, które nie jest lokalem przedsiębiorstwa danego przedsiębiorcy”.

¹¹ W szczególności w art. 6 dyrektywy 2011/83.

¹² Artykuł 16 lit. l) dyrektywy 2011/83 dotyczy wyjątku odnoszącego się do „świadczenia usług w zakresie zakwaterowania, innych niż do celów mieszkalnych, przewozu towarów, najmu samochodów, gastronomii lub usług związanych z wypoczynkiem, jeżeli umowa przewiduje konkretny dzień lub okres świadczenia usługi”.

specyfikacją, gdyby uznano prawo konsumenta do odstąpienia od umowy, przedsiębiorca mógłby napotkać trudności w przydzieleniu pojazdu do ponownego wykorzystania. Stosownie bowiem między innymi do takiej specyfikacji, przedsiębiorcy mogłoby nie udać się, w rozsądnym terminie po wykonaniu przez konsumenta prawa do odstąpienia od umowy, przydzielić pojazdu do innego równoważnego wykorzystania na okres odpowiadający pierwotnie przewidzianemu okresowi leasingu bez poniesienia w tym względzie istotnej szkody ekonomicznej.

W trzeciej kolejności, w kontekście wykładni dyrektywy 2008/48, Trybunał stwierdził najpierw, że umowy o kredyt przeznaczony na finansowanie zakupu używanych pojazdów samochodowych do użytku prywatnego, których dotyczą sprawy C-47/21 i C-232/21, są objęte zakresem stosowania dyrektywy 2008/48 jako umowy o kredyt¹³.

Następnie Trybunał uściślił zakres spoczywającego na przedsiębiorcy obowiązku dotyczącego informacji, jakich należy udzielić w umowach o kredyt objętych zakresem stosowania tej dyrektywy¹⁴, a w szczególności obowiązku informacyjnego w odniesieniu do prawa do odstąpienia od umowy¹⁵. Trybunał orzekł w tym zakresie, że ten obowiązek stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu ustanawiającemu domniemanie ustawowe, zgodnie z którym przedsiębiorca dochowuje spoczywającego na nim obowiązku poinformowania konsumenta o przysługującym mu prawie do odstąpienia od umowy, jeżeli w umowie dokona odesłania do przepisów krajowych, które z kolei odsyłają do wzorca ustawowego w tym zakresie, wykorzystując przy tym zawarte w tym wzorcu postanowienia, które nie są zgodne z wymogami dyrektywy 2008/48¹⁶. W braku możliwości dokonania wykładni rozpatrywanego uregulowania krajowego w sposób zgodny z tą dyrektywą sąd krajowy rozpoznający spór, którego stronami są wyłącznie jednostki, nie ma obowiązku, na podstawie samego prawa Unii, odstąpić od stosowania takiego uregulowania, z zastrzeżeniem jednak możliwości odstąpienia przez ten sąd od stosowania wspomnianych przepisów na mocy prawa krajowego, a w braku takiej możliwości – w oparciu o prawo poszkodowanego w wyniku niezgodności prawa krajowego z prawem Unii do uzyskania naprawienia poniesionej przez niego szkody.

Wreszcie Trybunał rozstrzygnął w przedmiocie różnych aspektów prawa do odstąpienia od umowy, przewidzianego w dyrektywie 2008/48¹⁷.

Po pierwsze, wyjaśnił moment rozpoczęcia biegu terminu na odstąpienie od umowy. W tym względzie, jeżeli informacja udzielona przez kredytodawcę konsumentowi zgodnie z tą dyrektywą¹⁸ okaże się niepełna lub błędna, 14-dniowy termin na odstąpienie od umowy przewidziany przez dyrektywę 2008/48 rozpoczyna bieg tylko wtedy, gdy ów niepełny lub błędny charakter tej informacji nie może wpłynąć na zdolność konsumenta do oceny zakresu jego praw i obowiązków wynikających z tej dyrektywy ani na jego decyzję o zawarciu umowy, i pozbawić go, w stosownym przypadku, możliwości wykonywania jego praw zasadniczo na tych samych warunkach co te, które by przeważały, gdyby ta informacja została podana w sposób pełny i dokładny. Udzielenie bowiem informacji niepełnej lub błędnej może zostać zrównane z brakiem jakiegokolwiek informacji wyłącznie w przypadku, gdy skutkiem tego konsument został

¹³ Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2008/48.

¹⁴ Takich jak przewidziane w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48.

¹⁵ Artykuł 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48 przewiduje obowiązek wskazania w umowach o kredyt istnienia prawa do odstąpienia lub braku takiego prawa, okresu, w którym można z niego skorzystać, oraz innych warunków korzystania z niego.

¹⁶ Artykuł 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48.

¹⁷ Na mocy art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48 konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy o kredyt bez podania przyczyny w terminie czternastu dni kalendarzowych.

¹⁸ Na mocy art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48.

wprowadzony w błąd co do swoich praw i obowiązków, co doprowadziło go do zawarcia umowy, której być może by nie zawarł, gdyby dysponował ogółem informacji pełnych i poprawnych pod względem materialnym.

Po drugie, Trybunał zbadał wpływ wykonania umowy o kredyt w całości na istnienie prawa do odstąpienia od umowy. Uznał on, że wykonanie umowy o kredyt w całości powoduje wygaśnięcie tego prawa. Jako że wykonanie umowy stanowi naturalny mechanizm wygaśnięcia zobowiązań umownych, należy uznać, że konsument nie może już powoływać się na prawo do odstąpienia od umowy po tym, jak umowa o kredyt została w całości wykonana przez strony, a wzajemne obowiązki z niej wynikające ustały w wyniku tego wykonania.

Po trzecie, co się tyczy kwestii wykonywania przez konsumenta przysługującego mu prawa do odstąpienia od umowy, Trybunał orzekł, że kredytodawca nie może skutecznie utrzymywać, że skorzystanie przez konsumenta – ze względu na jego zachowanie między zawarciem umowy a wykonaniem prawa do odstąpienia od niej – z prawa do odstąpienia od umowy ma charakter nadużycia, jeżeli z powodu niepełnego lub błędnego charakteru informacji w umowie o kredyt, z naruszeniem dyrektywy 2008/48, termin na odstąpienie od umowy nie rozpoczął biegu z tego powodu, iż ów niepełny lub błędny charakter owej informacji wpłynął na zdolność konsumenta do oceny zakresu jego praw i obowiązków wynikających ze wspomnianej dyrektywy oraz na jego decyzję o zawarciu umowy.

Po czwarte, w przedmiocie prekluzji w odniesieniu do prawa do odstąpienia od umowy, Trybunał zauważył, że dyrektywa 2008/48 stoi na przeszkodzie temu, aby kredytodawca mógł, w sytuacji gdy konsument wykonuje prawo do odstąpienia od umowy zgodnie z warunkami określonymi w tej dyrektywie¹⁹, powoływać się na prekluzję w odniesieniu do tego prawa na podstawie przepisów krajowych, gdy co najmniej jedna z informacji obowiązkowych, o których mowa we wspomnianej dyrektywie²⁰, nie została zawarta w umowie o kredyt albo została w niej zawarta w sposób niepełny lub błędny i nie została należycie przekazana później i gdy, z tego powodu, termin na odstąpienie od umowy nie rozpoczął biegu. Dyrektywa 2008/48 nie przewiduje bowiem żadnego ograniczenia w czasie, które odnosiłoby się do korzystania przez konsumenta z przysługującego mu prawa odstąpienia od umowy w takiej sytuacji. Co za tym idzie uregulowanie krajowe nie może nakładać takiego ograniczenia.

Po piąte, Trybunał przeanalizował skutki prawa do odstąpienia od umowy. Stwierdził, że prawo to, w związku z zasadą skuteczności, stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje, że w sytuacji gdy konsument odstępuje od umowy o kredyt wiązany²¹, musi on zwrócić kredytodawcy przedmiot finansowania z kredytu lub wezwać kredytobiorcę do odebrania tego przedmiotu, podczas gdy kredytodawca nie ma obowiązku dokonania w tym samym momencie zwrotu rat kredytu już uiszczonych przez kredytobiorcę. Z zastrzeżeniem bowiem dokonania weryfikacji, których przeprowadzenie należy do sądu odsyłającego, przepisy proceduralne wymagające od kredytobiorcy zwrotu kredytodawcy przedmiotu finansowania z kredytu lub wezwania kredytobiorcy do odebrania tego przedmiotu w sytuacji, gdy kredytodawca nie ma obowiązku dokonania w tym samym momencie zwrotu rat kredytu już uiszczonych przez kredytobiorcę, mogą czynić wykonywanie tego prawa nadmiernie utrudnionym lub praktycznie niemożliwym.

¹⁹ Przewidzianymi w art. 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48.

²⁰ Przewidzianych w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48.

²¹ W rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48.